

dan slaat zijn toe-
aan de
de Ope-
zoekende,
vindinge-
doorleven,
en in ver-
n dit on-
dag de
spellen, of
tekenen,

wen, toen
zo ontzet-
Zoo was
uven, als
pjoeg uit
lagen van
weer.
ay Saints,
i, om aan
comst van
ere hoogte
gerechten,
die t spiritua-
th is geen
Charles T.

ntwikkeld
um Dawen,
in het eer-
et tweede
plan der
Elk deser
kladzijden,
ken afrek,
ds 170,000
gebracht,
ekenis dan
weet, dat
slechts in
en.

is in 1874
e 40 jaren
de groote
s aardrijks

ij schrijft,
aldoende
aan; ter-
een po-
sociale
rijverhou-
schrilt in

deze po-
van den
vordt, die
veranderd
sich door

verzekerd-
uven het
berekend
s hun be-
het einde
u al deze
Middel-
atie, van
de dagen
or de uit-
Russell
gen, om op
e evolutie
74 en 1914
s hierover
leer zeker
voorbijge-
erandering
ngen, over
tweede en
volkomen

1964 of
aar der be-
rijzen.

alle deze
toch niets
den geest
den bij een
heid der
ven in de
or onaan-
en er zoo
er en pre-
n thuis te

en mogen
n miskend.
land. Het
de Heilige
de weder-

geeloten
deze gees-

hoofdzak
trias van
hoop een
door het
laats wor-

om in de
e, zoolang
tijd in dit
en, op dit
en in dit
beerlijken,
aartlaars-

od daarbij
k niet van
dat eens
derd wor-
alle pro-
maar dit
tijden en
ene macht
profetie
eerst van
het woord
r het ge-
sied het ben."

leerd, dat
n zijn ge-
stand te
uitkomst

al zulke berekeningen van „tijden en ge-
legenheden" gelogenstraft. Dientengevolge
is na de eerste opwindings altoos een tijd-
perk van afmatting, teleurstelling en in-
zinking van geestelijke kracht gevolgd. En
al mag niet ontkenen, dat onder de dui-
zenden bij duizenden, die met deze illusien
dweepten, een tal van mannen en vrouwen
zijn opgestaan, die goeden geestelijken in-
vloed op hun omgeving oefenden, toch viel
altoos op te merken, hoe deze invloed
steeds te loor ging, zoo hij niet in een an-
dere kerkelijke bedding afvloede; en niet
minder dat hij altoos vereld ging van
allerlei dwaling op het stuk der Christelijke
belijdenis.

Zij men daarom ook ten onzent tegen
deze illusien van het dwepend geloof op
zijn hoede.

Oogtgewijfeld hebben deze spiritualisten
hierin gelijk, dat het tijdperk waarin we
thans leven swaargaat van groote ge-
beurtenissen. Het toeneemend ongeloof, het
bijna demonisch geworden materialisme,
de zwakheid der regeeringen, de opnem-
ing van Afrika in de wereldpolitiek, de omme-
keer in Japan, de actie onder en tegen de
Joden, het woelen van het socialisme, en
het weer opleven van de pauselijke macht,
zijn ongetwijfeld wereldgebeurtenissen, die
ongemeen invloed moeten uitoefenen op
den loop der dingen en ons doen zien,
dat het Godsbezuur toe is aan de ont-
plooiing van een der belangrijkste stukken
uit zijn raadsel.

Maar wie deswege, met de Schrift in de
hand, zich aanstelt, als had hij i dat boek
van Gods raadselbus een blik geslagen,
moet vervallen in zelfmisleiding en mislei-
ding van anderen; zal juist daardoor in
het vervullen van zijn roeping tekort schie-
ten; door overgeestelijken zin zich te geven
buiten gevecht stellen; en het gevaar be-
loopen, dat ook deze richting, gelijk het
steeds met dergelijke richtingen het geval
was, ten slotte ondergaat in het vleesch na
met 'en geest begonnen te zijn.

Wat begonnen ook de Anabaptisten schoon,
en wat vreeselijke tragedie hebben ze in
Munster opgevoerd! En nu hoe de *Letter Day*
Saints in Afrika nogmaals in rakeltoerij
en vleeschelijke zonde vervallen, ligt nog
versch in ieders geheugen.

Er wordt, en niet ten onrechte, wel eens
bedenking geopperd tegen het gebruik van
den naam van „Calvinisme" en „Calvinisten".

Het is toch volkomen waar, dat met name
elk Calvinist in den grond afkeerig is van
het zich noemen en naar een mensch; en even-
zeer is het onbetwistbaar, dat de naam van
een mensch niet kan genoemd, of men noemt
den naam van een *sondaar*, zoodat men
niet dien naam te aanvaarden, in veler oot
gevaar loopt zich ook aansprakelijk te stel-
len voor zijn fouten en zonden.

Terecht hebben onze vaders dien naam
van Calvinist dan ook gemeden, zoo dikwijls
er een ander naam ter aanduiding voor-
handen was. Op kerkelijk terrein noemden
ze zich bijna altoos „Gereformeerden", op
politiek terrein waren ze de Oranjerij.

Maar dit hielp hen niet, zoodra gevraagd
wierd naar een naam, die tegelijk en op
politiek en op sociaal en op kerkelijk en
op theologisch gebied die eene geestes-
richting zou aanduiden, die van Calvijn's geest
is uitgegaan. In de politiek kon men niet
„Gereformeerd" zijn, want „Gereformeerd"
beteekent historisch: de tot zuiverheid her-
stelde vorm van het kerkelijk leven; en
evenmin kwam men daarmee verder op
sociaal of wetenschappelijk gebied. Iets wat
nog te sterker spreekt, zoo men zich terug-
denkt in den eersten tijd, toen „Gerefor-
meerd" alleen aanduidde, wie met de *Re-*
formatie meging, en dus den weg betrad
der Hervorming, en wel van de Hervorming
in haar algemeen begrip, Luther ingesloten.

Dit noopte om zelfs op kerkelijk terrein
aanvaankelijk tegenover de Martinisten van
Calvinisten te spreken; en we kunnen niet
genoeg ons geluk roemen, dat, terwijl
de andere zonen der Hervorming geëin-
digd zijn met zelfs op kerkelijk terrein
zich naar Luther te noemen, en officieel
zelfs van Lutheranen en Luthersche kerk
te spreken, wij den algemeenen geslachts-
naam van Hervormingsgezinde of Gerefor-
meerden gehouden hebben.

Doch dit helpt ons niet uit de verle-
genheid voor het algemeen verschijnsel,
dat, niet tot de kerk beperkt, ook het
staatkundig, maatschappelijk en weten-
schappelijk leven omvat. Wel nam men
daarvoor in Engeland den naam van Puri-
teinen en Puritanisme, maar deze naam is
eensdeels te beperkt en anderdeels voor
ons onbruikbaar.

Wil men dus dat algemeene verschijnsel
in de wereldhistorie aanduiden, dat op elk
gebied zich beweegt in die eigen richting,
waarvoor Calvijn de lijn uitstippelde, dan
zien we niet in, welken anderen naam dan
dien van „Calvinisme" en „Calvinist" men
bezig zal.

Zelfs zouden we zeggen: Er is geen
keus meer. De historie heeft reeds beslist.
Reeds drie eeuwen lang toek is het bij voor-
en tegenstanders gebruik, dezen en geen
anderen naam voor dit historisch verschijn-
sel te bezigen.

Het gebruik geldt, en welke rechtmatige
critiek men hierop ook moge oefenen, dat
gebruik gaat de wereld niet meer uit.

Wilt ge kortweg, wilt ge concreet, wilt
ge in algemeene strekking dit verschijnsel
in zijn wereldgeschiedkundige betekenis
aanwijzen, dan zijt ge opeens met het
woord „Calvinisme" gereed. Dat verstaat
en ieder. Er hoeft niets bij.

Al sluiten we dus het oog niet voor de
schaduwrijke, die ook aan het gebruik van
dezen naam, onmiskenbaar kleef, toch weten
we er niets beters op.

„Gereformeerd" en „Calvinist" is niet

hetzelfde. De naam „Calvinist" is van
algemeene strekking; „Gereformeerd" duidt
bepaaldelijk op de „kerk."

Van de Gereformeerde voorstelling ont-
rent den heiligen Doop, gelijk die onlangs
ook door ons in eenige artikelen is uiteen-
gezet, vraagt een geacht inzender ons, of
deze voorstelling door een kleine wijziging
niet zoo kan gegeven, dat ze meer *troost*
boud, door ons *zekerheid* te waarborgen.

Hij schreef ons:

„Deze voorstelling is geheel troosteloos,
wij ze enkel de mogelijkheid geeft dat een
kind van geloovige ouders zich zal bekeeren
en in Christus gelooven (en dus ook de moge-
lijkheid stelt dat het dit niet zal doen). M. a. w.
opdat standpunt geeft God de Heeren aan ge-
loovige ouders enkel de belofte dat hun kind
zal zalig worden, *indien* het geloof, maar niet
de *zekerheid* dat *zij* het geloof aan hun kind
zal geven. Ook in uw artikelen komt het niet
verder dan tot de *onderstelling* dat het geloof
in het kind aanwezig is. En vermits *ieder* die
geloof, zalig wordt, zou er in het Sacrament
niet meer belooft worden dan buiten hetzelfde.
Maar ook, welke troost geeft het aan een ge-
loovigen vader of moeder, te weten dat hun
kind zalig zal worden *indien* het geloof? Daartoe
moesten ze *zekerheid* hebben dat hun
kind het geloof heeft, of althans op Gods tijd
het ontvangen zal. Onze vaders hebben dan
ook, zoo ik meen, steeds geleerd dat de be-
loofte van het Genadeverbond *ontwettende*
lijk, d. i. niet van 's menschen wilkeus af-
hankelijk zijn, zoodat hun vervulling vast is.
En dit heeft bij mij de vraag doen rijzen, of
de oplossing van dat vraagstuk niet te vinden
is door toepassing op de kinderen der gelo-
vigen van wat bedoelde schrijver der vorige
e eeuw van de leden der *zichbare kerk* zegt.
(Geloovigen natuurlijk niet in den zin van door
de kerk als zoodanig erkend, maar het in
waarheid te zijn). Dat niet alle kinderen der
geloovigen als voorwerpen van Gods verkie-
zing kunnen beschouwd worden, toont m. i.
het voorbeeld van Esau en Absalom. Maar de
Schrift leert toch duidelijk, dat Gods gunste ook
is over het zaad dergenen, die Hem vreezen
(Psalm 103: 17 en 18). En als we opmerken
dat zelfs Abia, naar lid van 1 Konink 14: 13,
een van Gods verkorenen was, hoewel zijn
vader Jerobam een verworpen was, zou het
dan strijdig met de Schrift zijn als een gelo-
vige vader of moeder *zeker* waren, dat er
onder hun kinderen één of meer voorwerpen
van Gods verkiezing waren, die op zijn tijd
als zoodanig openbaar zouden worden? Want
zulk een zekerheid kan natuurlijk enkel op de
Schrift en niet op een *openbaring* of *getuigenis*
der *Geestes* in het hart rusten, al beroepen vele
vrome zielen zich vaak op zulk een getuigen-
is als grond voor hun verwachting.

Zij hierop tweeërlei aangemerkt.

Ten eerste dat de geachte inzender zich
omtrent de voorgestelde Gereformeerde leer
vergist; en dat zijn eigen voorstelling hem
geen stap verder brengt.

Voor wat het laatste aangaat, zou de
zekerheid dan hierin moeten liggen, dat
„geloovige ouders" altoos zeker konden zijn
door de belofte, dat er onder hun kinderen,
of zeg, kleinkinderen, één of meer uitver-
korenen zouden zijn.

Nu kan wie zoo schreef geen vader zijn.
Immers een vader of moeder wordt niet
getroost door de wetenschap dat één van
hun lievelingen behouden wordt, zoo de
andere verloren gaan. Bovendien zou zulk
een Doop dan pas mogen toebediend wor-
den, als men wist dat iemand *minder*
kinderen krijgen zou; want de uitkomst
leert dat een enig kind van geloovige ou-
ders lang niet altijd tot bekeering komt.

Voor ouders met één kind zou er dus niets
in liggen. En wat de kleinkinderen betreft
zou dan toch weer alle troost wegegaan,
doordien de zekerheid verdween, zoodra
bleek dat zijn kinderen niet wouden.

Reeds hieruit blijkt, op wat onmogelijken
weg men zich zoodoende begeeft.

Maar ook de zaak is niet gevat.

De Gereformeerde voorstelling toch opent
niet de mogelijkheid van behoudens voor
het geval dat iemand gelooft. Zelfs laat
ze zich met heel deze verborgen vraag
niet in.

Ze redeneert alleen uit het *Verbond* Gods,
en zegt ons van Godswegen, hoe geloovige
ouders al hun kinderen bij de opvoeding
te beschouwen hebben.

KUYPER.

Uit de Pers.

De heer Roorda van Eysinga heeft in zijn
Blijde Boodschap een kritiek op ons Hooger
onderwijs ingelazicht, die niet van belang ont-
bloot is.

Hij schrijft daar toch op blz 57 v.v. in de
ze afl. dit:

Over de voor- en nadelen onzer tegenwoordige
beschaving kunnen wij hier niet uitweiden. Maar de
schromelijke eenzijdigheid van ons hooger onderwijs,
dat tegenwoordig de beschaving beheerscht, moeten
wij met een enkelen trek beschrijven. Die eenzijdig-
heid bestaat in zoodanige overtreffing der verstand-
oefening en in zoo verregaande miskenning van de
zedelijkheid dat er een wetenschappelijke methode ont-
staan is die tot de grootste mogelijke onmenselijkheid
voert. En door de verontwaardiging van het mensch-
lijk gevoel is ook het verstand zoo verdoord dat er geen
waarheid meer in doof kan dringen.

Her is de eeuw der vices. Alle universiteiten zijn
werkplaatsen der vices. Alle graven der gescheide-
nisse verbleken bij dit monstrueus bedrijf. Vices-
toren zijn een ras, aan welks bestaan onze nakomelingen
niet zullen kunnen gelooven, en de lofheringen der
omvuldige dieren zijn de ware martelingen der hel.

De faculteit der geneeskunde, die de moelich-priesters
voor dit gebruik lever, is omringd door de faculteiten
der godswetenschap, der rechtswetenschap, der
wijnbouw en letteren. De goe gemeente waart dat
die faculteiten de leeraars zijn van de godsdienst,
het recht, de waarheid der menschelijkheid, maar zij zijn
de lijfwachten der vices en geven de menigte
milke begrippen van God en zedelijkheid dat zij hun
die gruwelijken als nuttig en geoorloofd leeren be-
schouwen. Zij hebben de christelijke kerk zoo gevormd
dat zij dit gebruik goedkeurt, de wetgeving zoo inge-
richt dat er voor de onnoozele dieren tegen de Aca-
demische heulen geen bescherming is; de jeugd door
het onderwijs zoo gevormd dat de opwekking van
het medelijden in de kleit worden gesmoord. Het

1) Zie ook 168, 59: 21.

Academisch onderwijs is een stelsel dat het gehele
volksover omvat en overal de stem der zilveren natuur
ontvangt en tot zwijgen brengt. Zoo ziet het volk met
stompinge onverschilligheid aan dat aan de Universi-
teit de menscheit wordt vermoord, maar niet aan de
Universiteit wetenschappelijke lichamen zijn.
Is het een logisch standvastig, dagelijks moorden;
en de laatste toevoelacht der verachte menscheit,
het geweten, wordt hier weggevoerd.

Ik heb alles verzameld wat ik vinden kon om
het harde woord van Jesus over het Farizeisme te
verleiden: „Als het menscheit wordt vermoord, wa-
niet zal men zuchten? Het diest nergens meer te doen dan
buiten geworpen en van de menschen verterd te
worden", maar vergeleken bij de vices is het als
een droppeel aan den eemmer. De Farizeers waren
overdreeven geset op het reigen van schotels en
drinbekers, en dit verdoot Jesus eenmaal zoo dat
hij zeide: „Laat hen varen, het zijn blinde leidenden
der blinden", maar wat zou hij dan wel zeggen van
onze hoogleraren, die met verfoechening van God
en zijne geboden, van een valscheit genaamd weten-
schap een aanstelling aannemen als priesters, pleit-
bezorgers en handlangers der vices? Een weten-
schap die op de uitroeping van het geweten gericht is
en dat de jongelingschap in opvoet heeft naar eigen
soorten de menscheit wordt vermoord, maar niet aan de
Universiteit wetenschappelijke lichamen zijn.

De Joden meenden, toen hun tempel werd vernield
dat het einde der wereld nabij was. En met een soort
gelijkeloof beschouwen onze geleerden en onge-
leerden de Universiteiten. Toch was de verwoesting
van het Christendom. En zoal het heil gesproken van
een beter tijd aankondigen, wanneer bij het volk het
geweten ontwaakt en de hoogleraren, die waren aan
de eerste menscheit en goddelijke weten ontgroet
zij door een uitsluiting van de algemeene ver-
antwoordelijkheid worden verpletterd.

„Doch hoevele vragen? al men wellicht
vragen. Omdat het onderwijs van Jesus leest in een
beroop op de zuivere menscheit; en die voorbeeld
ons leert dat wij door onze scholische en kerkelijke
opvoeding nog meer onvatbaar zijn geworden om de
stem der menscheit te verstaan dan de Joden van
Jesus dagen. Zij waren verstrikt in overleveringen
en instellingen, waaruit zij zich ook met de hulp van
een niet vrij konden ontsnaken, en dat te begrijpen
was, waarom die hooren met vrees en angst, die
aan de overgrote meerderheid der christenen
vreemd is, maar die eerst recht vruchtbaar wordt,
wanneer wij trachten door de wijsgeerte der latere
geschiedenis den tijdgeest, waaronder onze levens
en wereldbeschouwing zich heeft gevormd, te begrijpen.

Er is natuurlijk een verschil in de opvoeding van
het Christendom. En zoal het heil gesproken van
een beter tijd aankondigen, wanneer bij het volk het
geweten ontwaakt en de hoogleraren, die waren aan
de eerste menscheit en goddelijke weten ontgroet
zij door een uitsluiting van de algemeene ver-
antwoordelijkheid worden verpletterd.

„Doch hoevele vragen? al men wellicht
vragen. Omdat het onderwijs van Jesus leest in een
beroop op de zuivere menscheit; en die voorbeeld
ons leert dat wij door onze scholische en kerkelijke
opvoeding nog meer onvatbaar zijn geworden om de
stem der menscheit te verstaan dan de Joden van
Jesus dagen. Zij waren verstrikt in overleveringen
en instellingen, waaruit zij zich ook met de hulp van
een niet vrij konden ontsnaken, en dat te begrijpen
was, waarom die hooren met vrees en angst, die
aan de overgrote meerderheid der christenen
vreemd is, maar die eerst recht vruchtbaar wordt,
wanneer wij trachten door de wijsgeerte der latere
geschiedenis den tijdgeest, waaronder onze levens
en wereldbeschouwing zich heeft gevormd, te begrijpen.

Er is natuurlijk een verschil in de opvoeding van
het Christendom. En zoal het heil gesproken van
een beter tijd aankondigen, wanneer bij het volk het
geweten ontwaakt en de hoogleraren, die waren aan
de eerste menscheit en goddelijke weten ontgroet
zij door een uitsluiting van de algemeene ver-
antwoordelijkheid worden verpletterd.

„Doch hoevele vragen? al men wellicht
vragen. Omdat het onderwijs van Jesus leest in een
beroop op de zuivere menscheit; en die voorbeeld
ons leert dat wij door onze scholische en kerkelijke
opvoeding nog meer onvatbaar zijn geworden om de
stem der menscheit te verstaan dan de Joden van
Jesus dagen. Zij waren verstrikt in overleveringen
en instellingen, waaruit zij zich ook met de hulp van
een niet vrij konden ontsnaken, en dat te begrijpen
was, waarom die hooren met vrees en angst, die
aan de overgrote meerderheid der christenen
vreemd is, maar die eerst recht vruchtbaar wordt,
wanneer wij trachten door de wijsgeerte der latere
geschiedenis den tijdgeest, waaronder onze levens
en wereldbeschouwing zich heeft gevormd, te begrijpen.

Er is natuurlijk een verschil in de opvoeding van
het Christendom. En zoal het heil gesproken van
een beter tijd aankondigen, wanneer bij het volk het
geweten ontwaakt en de hoogleraren, die waren aan
de eerste menscheit en goddelijke weten ontgroet
zij door een uitsluiting van de algemeene ver-
antwoordelijkheid worden verpletterd.

„Doch hoevele vragen? al men wellicht
vragen. Omdat het onderwijs van Jesus leest in een
beroop op de zuivere menscheit; en die voorbeeld
ons leert dat wij door onze scholische en kerkelijke
opvoeding nog meer onvatbaar zijn geworden om de
stem der menscheit te verstaan dan de Joden van
Jesus dagen. Zij waren verstrikt in overleveringen
en instellingen, waaruit zij zich ook met de hulp van
een niet vrij konden ontsnaken, en dat te begrijpen
was, waarom die hooren met vrees en angst, die
aan de overgrote meerderheid der christenen
vreemd is, maar die eerst recht vruchtbaar wordt,
wanneer wij trachten door de wijsgeerte der latere
geschiedenis den tijdgeest, waaronder onze levens
en wereldbeschouwing zich heeft gevormd, te begrijpen.

Er is natuurlijk een verschil in de opvoeding van
het Christendom. En zoal het heil gesproken van
een beter tijd aankondigen, wanneer bij het volk het
geweten ontwaakt en de hoogleraren, die waren aan
de eerste menscheit en goddelijke weten ontgroet
zij door een uitsluiting van de algemeene ver-
antwoordelijkheid worden verpletterd.

„Doch hoevele vragen? al men wellicht
vragen. Omdat het onderwijs van Jesus leest in een
beroop op de zuivere menscheit; en die voorbeeld
ons leert dat wij door onze scholische en kerkelijke
opvoeding nog meer onvatbaar zijn geworden om de
stem der menscheit te verstaan dan de Joden van
Jesus dagen. Zij waren verstrikt in overleveringen
en instellingen, waaruit zij zich ook met de hulp van
een niet vrij konden ontsnaken, en dat te begrijpen
was, waarom die hooren met vrees en angst, die
aan de overgrote meerderheid der christenen
vreemd is, maar die eerst recht vruchtbaar wordt,
wanneer wij trachten door de wijsgeerte der latere
geschiedenis den tijdgeest, waaronder onze levens
en wereldbeschouwing zich heeft gevormd, te begrijpen.

Er is natuurlijk een verschil in de opvoeding van
het Christendom. En zoal het heil gesproken van
een beter tijd aankondigen, wanneer bij het volk het
geweten ontwaakt en de hoogleraren, die waren aan
de eerste menscheit en goddelijke weten ontgroet
zij door een uitsluiting van de algemeene ver-
antwoordelijkheid worden verpletterd.

„Doch hoevele vragen? al men wellicht
vragen. Omdat het onderwijs van Jesus leest in een
beroop op de zuivere menscheit; en die voorbeeld
ons leert dat wij door onze scholische en kerkelijke
opvoeding nog meer onvatbaar zijn geworden om de
stem der menscheit te verstaan dan de Joden van
Jesus dagen. Zij waren verstrikt in overleveringen
en instellingen, waaruit zij zich ook met de hulp van
een niet vrij konden ontsnaken, en dat te begrijpen
was, waarom die hooren met vrees en angst, die
aan de overgrote meerderheid der christenen
vreemd is, maar die eerst recht vruchtbaar wordt,
wanneer wij trachten door de wijsgeerte der latere
geschiedenis den tijdgeest, waaronder onze levens
en wereldbeschouwing zich heeft gevormd, te begrijpen.

Er is natuurlijk een verschil in de opvoeding van
het Christendom. En zoal het heil gesproken van
een beter tijd aankondigen, wanneer bij het volk het
geweten ontwaakt en de hoogleraren, die waren aan
de eerste menscheit en goddelijke weten ontgroet
zij door een uitsluiting van de algemeene ver-
antwoordelijkheid worden verpletterd.

„Doch hoevele vragen? al men wellicht
vragen. Omdat het onderwijs van Jesus leest in een
beroop op de zuivere menscheit; en die voorbeeld
ons leert dat wij door onze scholische en kerkelijke
opvoeding nog meer onvatbaar zijn geworden om de
stem der menscheit te verstaan dan de Joden van
Jesus dagen. Zij waren verstrikt in overleveringen
en instellingen, waaruit zij zich ook met de hulp van
een niet vrij konden ontsnaken, en dat te begrijpen
was, waarom die hooren met vrees en angst, die
aan de overgrote meerderheid der christenen
vreemd is, maar die eerst recht vruchtbaar wordt,
wanneer wij trachten door de wijsgeerte der latere
geschiedenis den tijdgeest, waaronder onze levens
en wereldbeschouwing zich heeft gevormd, te begrijpen.

Er is natuurlijk een verschil in de opvoeding van
het Christendom. En zoal het heil gesproken van
een beter tijd aankondigen, wanneer bij het volk het
geweten ontwaakt en de hoogleraren, die waren aan
de eerste menscheit en goddelijke weten ontgroet
zij door een uitsluiting van de algemeene ver-
antwoordelijkheid worden verpletterd.

„Doch hoevele vragen? al men wellicht
vragen. Omdat het onderwijs van Jesus leest in een
beroop op de zuivere menscheit; en die voorbeeld
ons leert dat wij door onze scholische en kerkelijke
opvoeding nog meer onvatbaar zijn geworden om de
stem der menscheit te verstaan dan de Joden van
Jesus dagen. Zij waren verstrikt in overleveringen
en instellingen, waaruit zij zich ook met de hulp van
een niet vrij konden ontsnaken, en dat te begrijpen
was, waarom die hooren met vrees en angst, die
aan de overgrote meerderheid der christenen
vreemd is, maar die eerst recht vruchtbaar wordt,
wanneer wij trachten door de wijsgeerte der latere
geschiedenis den tijdgeest, waaronder onze levens
en wereldbeschouwing zich heeft gevormd, te begrijpen.

Er is natuurlijk een verschil in de opvoeding van
het Christendom. En zoal het heil gesproken van
een beter tijd aankondigen, wanneer bij het volk het
geweten ontwaakt en de hoogleraren, die waren aan
de eerste menscheit en goddelijke weten ontgroet
zij door een uitsluiting van de algemeene ver-
antwoordelijkheid worden verpletterd.

„Doch hoevele vragen? al men wellicht
vragen. Omdat het onderwijs van Jesus leest in een
beroop op de zuivere menscheit; en die voorbeeld
ons leert dat wij door onze scholische en kerkelijke
opvoeding nog meer onvatbaar zijn geworden om de
stem der menscheit te verstaan dan de Joden van
Jesus dagen. Zij waren verstrikt in overleveringen
en instellingen, waaruit zij zich ook met de hulp van
een niet vrij konden ontsnaken, en dat te begrijpen
was, waarom die hooren met vrees en angst, die
aan de overgrote meerderheid der christenen
vreemd is, maar die eerst recht vruchtbaar wordt,
wanneer wij trachten door de wijsgeerte der latere
geschiedenis den tijdgeest, waaronder onze levens
en wereldbeschouwing zich heeft gevormd, te begrijpen.

Er is natuurlijk een verschil in de opvoeding van
het Christendom. En zoal het heil gesproken van
een beter tijd aankondigen, wanneer bij het volk het
geweten ontwaakt en de hoogleraren, die waren aan
de eerste menscheit en goddelijke weten ontgroet
zij door een uitsluiting van de algemeene ver-
antwoordelijkheid worden verpletterd.

„Doch hoevele vragen? al men wellicht
vragen. Omdat het onderwijs van Jesus leest in een
beroop op de zuivere menscheit; en die voorbeeld
ons leert dat wij door onze scholische en kerkelijke
opvoeding nog meer onvatbaar zijn geworden om de
stem der menscheit te verstaan dan de Joden van
Jesus dagen. Zij waren verstrikt in overleveringen
en instellingen, waaruit zij zich ook met de hulp van
een niet vrij konden ontsnaken, en dat te begrijpen
was, waarom die hooren met vrees en angst, die
aan de overgrote meerderheid der christenen
vreemd is, maar die eerst recht vruchtbaar wordt,
wanneer wij trachten door de wijsgeerte der latere
geschiedenis den tijdgeest, waaronder onze levens
en wereldbeschouwing zich heeft gevormd, te begrijpen.

Er is natuurlijk een verschil in de opvoeding van
het Christendom. En zoal het heil gesproken van
een beter tijd aankondigen, wanneer bij het volk het
geweten ontwaakt en de hoogleraren, die waren aan
de eerste menscheit en goddelijke weten ontgroet
zij door een uitsluiting van de algemeene ver-
antwoordelijkheid worden verpletterd.

„Doch hoevele vragen? al men wellicht
vragen. Omdat het onderwijs van Jesus leest in een
beroop op de zuivere menscheit; en die voorbeeld
ons leert dat wij door onze scholische en kerkelijke
opvoeding nog meer onvatbaar zijn geworden om de
stem der menscheit te verstaan dan de Joden van
Jesus dagen. Zij waren verstrikt in overleveringen
en instellingen, waaruit zij zich ook met de hulp van
een niet vrij konden ontsnaken, en dat te begrijpen
was, waarom die hooren met vrees en angst, die
aan de overgrote meerderheid der christenen
vreemd is, maar die eerst recht vruchtbaar wordt,
wanneer wij trachten door de wijsgeerte der latere
geschiedenis den tijdgeest, waaronder onze levens
en wereldbeschouwing zich heeft gevormd, te begrijpen.

Er is natuurlijk een verschil in de opvoeding van
het Christendom. En zoal het heil gesproken van
een beter tijd aankondigen, wanneer bij het volk het
geweten ontwaakt en de hoogleraren, die waren aan
de eerste menscheit en goddelijke weten ontgroet
zij door een uitsluiting van de algemeene ver-
antwoordelijkheid worden verpletterd.

„Doch hoevele vragen? al men wellicht
vragen. Omdat het onderwijs van Jesus leest in een
beroop op de zuivere menscheit; en die voorbeeld
ons leert dat wij door onze scholische en kerkelijke
opvoeding nog meer onvatbaar zijn geworden om de
stem der menscheit te verstaan dan de Joden van
Jesus dagen. Zij waren verstrikt in overleveringen
en instellingen, waaruit zij zich ook met de hulp van
een niet vrij konden ontsnaken, en dat te begrijpen
was, waarom die hooren met vrees en angst, die
aan de overgrote meerderheid der christenen
vreemd is, maar die eerst recht vruchtbaar wordt,
wanneer wij trachten door de wijsgeerte der latere
geschiedenis den tijdgeest, waaronder onze levens
en wereldbeschouwing zich heeft gevormd, te begrijpen.

Er is natuurlijk een verschil in de opvoeding van
het Christendom. En zoal het heil gesproken van
een beter tijd aankondigen, wanneer bij het volk het
geweten ontwaakt en de hoogleraren, die waren aan
de eerste menscheit en goddelijke weten ontgroet
zij door een uitsluiting van de algemeene ver-
antwoordelijkheid worden verpletterd.

„Doch hoevele vragen? al men wellicht
vragen. Omdat het onderwijs van Jesus leest in een
beroop op de zuivere menscheit; en die voorbeeld
ons leert dat wij door onze scholische en kerkelijke
opvoeding nog meer onvatbaar zijn geworden om de
stem der menscheit te verstaan dan de Joden van
Jesus dagen. Zij waren verstrikt in overleveringen
en instellingen, waaruit zij zich ook met de hulp van
een niet vrij konden ontsnaken, en dat te begrijpen
was, waarom die hooren met vrees en angst, die
aan de overgrote meerderheid der christenen
vreemd is, maar die eerst recht vruchtbaar wordt,
wanneer wij trachten door de wijsgeerte der latere
geschiedenis den tijdgeest, waaronder onze levens
en wereldbeschouwing zich heeft gevormd, te begrijpen.

Er is natuurlijk een verschil in de opvoeding van
het Christendom. En zoal het heil gesproken van
een beter tijd aankondigen, wanneer bij het volk het
geweten ontwaakt en de hoogleraren, die waren aan
de eerste menscheit en goddelijke weten ontgroet
zij door een uitsluiting van de algemeene ver-
antwoordelijkheid worden verpletterd.

„Doch hoevele vragen? al men wellicht
vragen. Omdat het onderwijs van Jesus leest in een
beroop op de zuivere menscheit; en die voorbeeld
ons leert dat wij door onze scholische en kerkelijke
opvoeding nog meer onvatbaar zijn geworden om de
stem der menscheit te verstaan dan de Joden van
Jesus dagen. Zij waren verstrikt in overleveringen
en instellingen, waaruit zij zich ook met de hulp van
een niet vrij konden ontsnaken, en dat te begrijpen
was, waarom die hooren met vrees en angst, die
aan de overgrote meerderheid der christenen
vreemd is, maar die eerst recht vruchtbaar wordt,
wanneer wij trachten door de wijsgeerte der latere
geschiedenis den tijdgeest, waaronder onze levens
en wereldbeschouwing zich heeft gevormd, te begrijpen.

Er is natuurlijk een verschil in de opvoeding van
het Christendom. En zoal het heil gesproken van
een beter tijd aankondigen, wanneer bij het volk het
geweten ontwaakt en de hoogleraren, die waren aan
de eerste menscheit en goddelijke weten ontgroet
zij door een uitsluiting van de algemeene ver-
antwoordelijkheid worden verpletterd.

„Doch hoevele vragen? al men wellicht
vragen. Omdat het onderwijs van Jesus leest in een
beroop op de zuivere menscheit; en die voorbeeld
ons leert dat wij door onze scholische en kerkelijke
opvoeding nog meer onvatbaar zijn geworden om de
stem der menscheit te verstaan dan de Joden van
Jesus dagen. Zij waren verstrikt in overleveringen
en instellingen, waaruit zij zich ook met de hulp van
een niet